

نارینه او «نارینتوب» ته یوه ژوره کتنه:

په جنسیتی برابروي کې د دوی فعاله مرسته

۱۴ کاله
باکفیته څیرنه

لیا ویلفریډاری پیلانگو، چونا آر، اچاویز، پرویز طفیل او سید مهدي موسوي

غبرگولی ۱۳۹۴

د افغانستان د څېړنې او ارزونې واحد (AREU) او د افغانستان لپاره د سویډن کمېټې (SCA) یوه ګډه څېړنه ترسره کړه، ترڅو په دې اړه، چې په افغانستان کې نارینتوب موضوع ته څرنگه رسېدنه وشي، د پالیسی او عملي اقداماتو په برخه کې معلومات وړاندې کړي. نارینتوب داسې تعریف شوی، چې خلک د نارینه وو په اړه څرنگه پېژندنه او پوهاوی لري. د دغې څېړنې ټولیزه موخه او هدف په افغانستان کې د نارینه والي په تړاو د بېلابېلو او متعددو مفاهیمو پېژندنه او همدارنگه د دې مسلې درک دی، چې دغه مفاهیم څرنگه د جنسیتی نابرابروي له رامنځته کېدو سره مرسته کوي. څېړنې د هلکانو او نارینه وو ونډې، برابروي، واک او کنټرول او د ښځو په وړاندې تاوتریخوالي ته رسېدنه کړې، چې په جنسیتی برابروي پورې اړوند نارینتوب، او سولې او ټیکاو د پرمختیا په برخه کې اغیزمن لیدلوري دي.

د دې اړتیا شته، چې د ښځو او نجونو لپاره په دواړو کورنۍ او ټولنیزو برخو کې د فرصتونو نابرابروي ته رسېدنه وشي. افغانستان د ملګرو ملتونو د ۱۹۳ غړو هېوادونو د یو غړي په توګه مکلف دی، چې داسې پیاوړې پلانونه او پالیسی طرحې کړي، چې د ښځو او ماشومانو د ژوند د ښه والي لامل شي.

افغانستان د نارینتوب او ښځینه توب په تړاو هغه تعریف ساتلی، چې له یو نسل څخه بل نسل ته لېږدول کېږي. د افغان ښځو او نجونو په وړاندې اوسني ګواښونه د هغو دودیزو کړنلارو په جوړښت کې رامنځته کېږي، چې دوی ځپي او د تاوتریخوالي په وړاندې یې زیانمنو کې ګرځوي. د جنسیت د پراختیا پر بنسټ، په افغانستان کې له پرمختیایي پالیسې جوړونو سره سره، جنسیتی نااندولې لکه زده کړې، روغتیايي خدمتونو او دندو ته د لاسرسي په برخه کې نااندولې، په عمل کې دوام لري. دغه پالیسی جوړونې لا هم له نویو ترسره شویو څېړنو څخه د کاراخیستنې او پلټنې په برخه کې ناکامې شوې، د څېړنو دغه نوی ډول، د جنسیتی برابروي د دودولو په پروګرامونو کې او د جنسیت پر بنسټ ولاړو تاوتریخوالو څخه د مخنیوي په برخه کې، د هلکانو او نارینه وو د برخه اخیستنې ګټې او اغېزمنتیا جوتوي. جنسیتی برابروي، لکه څرنگه چې د افغانستان د پانښت لرونکې پرمختیا په اهدافو SDG کې پنځم هدف ورته ښکاره اشاره لري – جنسیتی برابروي او ځواکمنتیا ته د ټولو ښځو او نجونو لاسرسی – او په نورو هدفونو کې هم ترې یادونه شوې، د ټولیزې روغتیا او پرمختیا لپاره مخکې له مخکې یوه اړتیا او په پایله کې یو اقتصادي محرک دی.

اوسمهال، د نجونو او ښځو په وړاندې د پراخ تبعیض او تاوتریخوالي په تړاو د افغانستان په ټولنه کې د نه منلو وړ چوپتیا شتون لري. همداسې یو انځور د دغې څېړنې موندنې هم وړاندې کوي، چې یو زیات شمېر ښځې د دودونو پر بنسټ ولاړ د نارینه وو له خوا ترسره کېدونکي تاوتریخوالي منلې دي. دا د دې ښودنه کوي، چې دغه انګېرنې څومره ژورې رېښې لري او همداراز پر خپل نفس او عزت د باور په تړاو د هغه رول په اړه د ښځو او نجونو د پوهاوي کچې د زیاتېدو ارزښت په ډاګه کوي، چې دوی یې لوبولی شي. په افغانستان کې د ملګرو ملتونو د مرستندويه پلاوي (یوناما) او د ملګرو ملتونو د بشر حقوقو د عالي کمیشنر د دفتر د راپور له مخې، په دې برخه کې چوپتیا له هغو کسانو څخه د ملاتړ په معنا ده، چې هور لري، د کوردننه چارو کې د ښځو په محدودولو او په ژوندانه کې هغوی ته د تینټ ارزښت په منلو سره، خپل واک او اقتدار وساتي، سربېره پر دې، دا د هغه نظام او سیستم د تایید او ترې د ملاتړ په معنا ده، چې د ښځو په وړاندې پر تاوتریخوالو سترګې پټوي.

چوپتیا یعنې د هغو ښځو د یوازې پرېښودلو په معنا ده، چې د افغانستان په ټولنه کې د ښځو د فعالې ونډې د لوبولو او د ښځو د حقونو د پرمختګ لپاره په شعوري توګه ګواښونه مني.

د افغان نارینتوب پراختیا د دې اړتیا رامنځته کوي، چې پر خپل ځان د نارینتوب د اغیزو د څرنگوالي او همدارنگه د ښځو پر ژوندانه یې د پایلو په اړه بحثونو کې هلکان او نارینه وو ته ونډه ورکړل شي. دا د نارینه وو مسوولیت دی، چې په موجود پارادایم کې بدلون رامنځته کړي او د «دودیز نارینتوب» د ټولیز او هراړخیز منلو په تړاو، چې په دوی کې اخیښل شوی، یو بل تر پوښتنې لاندې راولي، وننګوي او دغه دود او دستور مات کړي. له دغه ډول بحث پرته، چوپتیا د رضایت او ملګرتیا په معنا ده؛ که نارینه د «ستونزې» یوه برخه ده، د دغې ستونزې د «حل لارې» یوه برخه هم ده. همداسې یو بحث، په سیمه کې پیل شوی، خو د دې اړتیا شته، چې زیات بریالیتوبونه ترلاسه شي او پراختیا ومومي، او البته باید د حکومت د پالیسی جوړونې له ملاتړ څخه هم برخمن وي.

۱ په افغانستان کې د ملګرو ملتونو مرستندويه پلاوي (یوناما) او د ملګرو ملتونو د بشر حقوقو د عالي کمیشنر دفتر (OHCHR)، «چوپتیا تاوتریخوالی دی، په افغانستان کې له ښځو سره نوره جلند ته د پای ټکی کېږدئ»، (یوناما، ۲۰۰۹). <http://goo.gl/yPUWMA>
۲ ناتالی ګایته، «نارینتوب، نارینه تعریفوي، نه د دې برخه خلاف - ولي د «نارینتوب» په تړاو لاندې ډېره مهمه ده»، هافټینګټون پست، ۲۰۱۳، <http://goo.gl/q787Fj> (د ۲۰۱۵ ز. کال د جولای پر ۱۲مه ورته لاسرسی شوی دی).

جنسیتي برابروي د شریکانو په توګه د نارینه وو او ځوانو هلکانو د ښکېلتیا مفاهیم

۱. په افغانستان کې پر ټولو قوانینو بیاکتنه، ترڅو پر یو شمېر اړوندو نړیوالو هوکړه لیکونو لکه د پابنت لرونکې پرمختیایي اهدافو، د ښځو په وړاندې د تبعیض د مخنیوي کنوانسیون، د بیجینګ د عمل مجمع، د ماشومانو د حقونو په تړاو کنوانسیون او نور تړونونو تمرکز ولري او ډاډ رامنځته شي، چې دغه قوانین د ښځو په وړاندې له تاوتریخوالو ډکو کورنۍ چلندونو په شان جنسیتي موضوعاتو او په بدو^۲ او بدل کې^۳ ورکړې په ډول د زیانمنونکو ښځو او نجونو په برخه کې په روښانه توګه ځواب ویونکي دي.
۲. اړتیا ده، چې د اسلامي مفاهیمو پر بنسټ د ټولنیز عدالت یو شرعي بحث، چې د ښځو ګټې خوندي کوي، لکه برابروي او په کوردننه او په ټولني پورې اړوند مشرتابه (رهبریت) کې د ښځو د فرصتونو برابروي په اړه، په لاره واچول شي. همدارنګه د دې اړتیا شته، چې په افغان نارینتوب کې د ښځو په تړاو موجود سپکاوي ته د پای ټکی کېښودل شي؛ د دغه سپکاوي یوه بېلګه په دري ژبه کې «زنچو»^۴ او په پښتو کې «نرښځي» یا «نرښځي» د هغو نارینه وو لپاره کارول کېږي، چې په کور کې د ښځو چارې او دنده ترسره کوي.
۳. یوه بله اړتیا دا ده، چې د قبیلوي قوانینو او دودونو په تړاو باید د کورنۍ په قانون کې بیاکتنه وشي، ترڅو په افغان نارینتوب کې له هغو نغښتي خطرناکو کړنلارو سره مبارزه وشي، چې یوه ښځه له دې پرته، چې له خپلې کورنۍ سره خپلې اړیکې وشلوي، نه شي کولی د میراث غوښتنه او ادعا وکړي. دا هغه څه دی، چې د څېړنې په موندنو کې انعکاس موندلی او د دې څرګندوی دی، چې که چېرې یوه ښځه له خپلو اړوندو نارینه وو څخه د میراث غوښتنه وکړي، نو دغه چاره کېدای شي په کورنۍ د درز د رامنځته کېدو لامل شي.

عملي او پلان شوې مداخله

۱. د دغې څېړنې د پایلو د خپرېدو اړتیا، چې په جنسیتي نابرابروي پورې اړوندو مسلو او د ښځو په وړاندې پر جنسیت ولاړ تاوتریخوالو ته، چې د نارینتوب د سخت اړخ زېږنده ده، د رسېدنې په برخه کې، پالیسي جوړوونکو ته لارښوونه وکړي.
۲. د دې اړتیا ده، چې نارینه او هلکان د نارینتوب په هغو ښو کړنلارو ښکېل کړای شي، چې په افغانستان یوه نوې پرمختیایي ټولګه ده. د هر نوی ماموریت تر طرح وړاندې دا به ګټور وي، چې هغه ورته کړنلارې وپېژندل شي، چې په بريالي توګه د نړۍ په هغو هېوادونو کې پلي شوي، چې افغانستان ته ورته شرایط لري؛ لکه: پاکستان، بنګله دېش او هند. د ښو کړنلارو یوه ټولګه کولی شي په افغانستان کې له نورو ورته پروګرامونو سره مرسته وکړي، دولتي او نادولتي موسسې دواړه کولی شي، د غې ټولګې، د پروسو د تصویب او څېړلو یوه برخه وګرځوي.
۳. د دې اړتیا شته، چې د نارینه وو او هلکانو د لید او چلند د بدلون لپاره مناسب پروګرامونه، چې هغه همدا راز باید د باور جوړونې او پرځان باوري د زیاتوالي په برخه کې له نجونو او ښځو سره د مرستې ارزښت په ګوته کړي، پیل شي. دغه پروګرامونه باید داسې ډیزاین شي، چې په سیمه ییزه او ولایتي کچه دواړو کې د نارینتوب «هژمونی» او کلیشه یي تفکر او انګېرنه له منځه یوسي. هر پروګرام کېدای شي، د ټولنیزو خبرواترو، سیمینارونو، کنفرانسونو، د پوهاوي ناستو، روزنو او مقاله لیکلو لړیو له لارې ترسره شي او د اړیکو مناسبو شبکو لکه (راډیو، تلویزیون، ورځپاڼو، پوسترونو، لوجو، انځورونو، د سړک پر سر تیاترو او تیلفون) له لارې د هغو پیغامونو خپراوي، چې د کور په دننه چارو کې د نارینه وو پر مساوي برخه اخیستنې تمرکز او ټینګار لري؛ دغه پیغامونه کولی شي، د قرآنکریم او احادیثو د لارښوونو په رڼا کې وي.
۴. اړتیا لیدل کېږي، چې یو روزنیز پروګرام پیل شي، چې د هم سیالو نارینه وو او د موډل جوړونې ونهې د واک اهرم په اعتبار ترسیم او د متنوعو اړتیاوو د پوره کېدو په برخه کې انعطاف رامنځته کړي. د سیالو روزنه، کولی شي له ځوانانو او نارینه وو سره د روغتیا یي پرېکړو د ترسره کولو لپاره د مثبت ژوندانه د لېوالتیاوو په پرمختیا کې مرسته وکړي. دغه پروګرام کولی شي، د ښوونځیو، د لوړو زده کړو مرکزونو، پوهنتونونو او دیني ښوونیزو مرکزونو او مدرسو لپاره طرح او چمتو شي. د نارینه وو او هلکانو دغه غوره کړای شوي ډلې، کولی شي، د هم سیالو مربیانو او د جنسیتي برابروي د فعالانو په توګه تر روزنې لاندې ونیول شي.

۳ یوه دودیزه «کره وړه ده» چې پر بنسټ یې له مجرمي کورنۍ څخه یوه نجلۍ د زیانمنې او قرباني شوي کورنۍ له یوه نارینه سره وده پرې، ترڅو د وینو بیه پوره او د ستونزه حل شي. ځینې وختونه بد په داسې حال کې له ټولنیز اړخه د منلو وړ ګڼل کېږي، چې یوه ځوانه نجلۍ له یو هلک سره تېښتي، چې د محدودیتونو له امله له هغه سره واده نه شي کولی. په دې حالت کې د هلک کورنۍ باید د کورنۍ یوه ځوانه غړې د نجلۍ کورنۍ ته د موضوع د حل لپاره ورکړي. که څه هم داسې چاره د افغاني قوانینو پر بنسټ ناقانونه ګڼل کېږي، خو بد په ټول هېواد کې د ټولنو په منځ کې رواج لري.

۴ بدل «د وودونو یوه بېله بڼه ده، چې کورنۍ خپلې لوني ډېرې وخت د دې لپاره سره بدلوي، ترڅو د ناوې د ولور له پوره کولو څخه ځانونه وژغوري».

۵ هغه نارینه ته ویل کېږي، چې داسې کره وړه ترسره کوي، چې له ښځو سره مناسبه ده. (د افغانستان په چاپېریال کې) هغه نارینه، چې د کار په کارونو کې مرسته کوي، واقعي نارینه نه ګڼل کېږي؛ ځکه چې دغه چاره د هغه نارینتوب راکموي.

۵. د دې اړتیا شته، ترڅو د هغو نارینه وو او هلکانو لپاره یو ټولنیز اروایي پروګرام جوړ شي، چې د بنځو او نجونو په پرتله د ورته ناروغیو له امله د مړینې کچه یې لوړه ده. د دغه څه یو لامل، د نارینه وو او هلکانو لپاره د نارینتوب ټینګ او جدي ځانګړتیاوې او ټولنیزو دودونه دي. نارینه د دې اجازه نه لري، چې وژاري او یا ویر څرګند کړي، چې دغه چاره بنایي اروایي او عاطفي اغیزې له ځانه سره ولري. د دې اړتیا شته، هلکان او ځوان نارینه پردې قادر کړای شي، چې د مسلکي سلامشورو او اروایي درملنو د خدمتونو له لارې، چې د تاوتریخوالو او سختو چلندونو لاملونه په ډاګه کوي، د نارینتوب ټینګو ځانګړتیاوو ته د پای ټکی کېږدي. د دغه پروګرام له لارې نارینه او هلکان کولی شي، د غوسې او پرېشانیو او اندېښنو مدیریت، بې تاوتریخوالو اړیکو او د عاطفي او اروایي روغتیا مهارتونه ترلاسه کړي. دا له دې سره مستقیمه اړیکه لري، چې له پلارواکۍ او پر جنسیت ولاړ تاوتریخوالي سره چلند وشي. د دې لپاره، چې له کورنیو او ټولنیزو تاوتریخوالو، ځورونو او له واک څخه د ناوړې ګټه اخیستنې مخنیوی وشي، نو د نارینه وو لپاره د ټولنیز-فرهنگي اروایي روغتیا پروګرامونه اړین ګڼل کېږي.
۶. د دې اړتیا شته، چې د نارینتوب د له منځه وړلو لپاره، په تعریف شویو موخو سره د همفکرو سازمانونو له خوا د ملي نارینتوب یو ایتلاف رامنځته شي، د راتلونکو پلرونو په توګه د ماشومانو ژوند ته مسیر او بڼه وټاکل شي، او هلکان د بې تاوتریخوالو پلرونو، وروڼو او مشرانو په توګه وروزل شي. دغه ایتلاف کولی شي، په دې برخه کې ټاکلی دولتي ملاتړ او دستور، چې د مور او ماشوم روغتیا او د جنسي او زېږون د روغتیا او حقونو ته په پوره پاملرنې سره د پلارتوب په برخه کې د نارینه ونډه هڅوي، مدیریت کړي.
۷. د دې اړتیا ده، چې د ملي اجندا د یوې برخې په توګه، د نارینه وو او هلکانو د بنسټپیاوو یو بشپړ پروګرام پیل شي. له هغه ځایه، چې زیاتره کورني او نړیوال مرستندویان، د بنځې په ځواکمنتیا پورې اړوندو نوښتونو باندې پانګونه کوي، نو د دې اړتیا ده، چې د پرمختیایي سکټور په دننه یوه ډېره جامعه کړنلاره ترلاس لاندې ونيول شي. مرستندویان، باید د نجونو او بنځو لپاره د مساعد چاپېریال د رامنځته کېدو په برخه کې د نارینه وو او هلکانو د بنسټپیا او ونډه اخیستنې، او د جنسیتي برابروالي او ټولنیز عدالت د تامین لپاره د بشپړو پروګرامونو د پرمختیا په لاره کې سرچینې ځانګړې کړي. دغه چاره باید په قوانینو او تګلارو کې بدلونونه هم په بر کې ونیسي. دا به بنایي د مرستندویانو ترمنځ د همکارو کچه زیاته پراخه کړي.
۸. داسې پروګرامونه دې جوړ شي، چې د نارینتوب هغه مفهوم، چې د جنسیتي نابرابروالي او د بنځو او ماشومانو په وړاندې د تاوتریخوالي لپاره زمینه برابروي، له منځه ولاړ شي. دغه چاره د مدني ټولنو او حکومتي ادارو، په تیره بیا د بنځو چارو وزارت او د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت (MOIC) ترمنځ د همغږۍ په پایله کې ترسره کېدای شي. په یادو پروګرامونو کې او د ژوند په مهارتونو ولاړې زده کړې (یا بشپړه جنسیتي زده کړې) کې باید د شریکانو په توګه بنځې او نارینه دواړه بنسټ کړای شي، ترڅو د نارینتوب هغه مفاهیم، چیرې چې نارینه احساس کوي، چې د جنسیت ټولنیزې هیلې (توقعات) یې نه دي پرځای شوي، حل کړي. د دغه پروګرامونو پلیټا به په کورنۍ تاوتریخوالی د نه منلو وړ چاره وګرځوي.
۹. د بنوونځیو، لوړو زده کړو موسسو او پوهنتونونو په بنوونیز نصاب (د پوهنې وزارت او لوړو زده کړو وزارت) کې د داسې نوښتګرو پروګرامونو ځای پرځای کول، چې د نارینه وو او بنځو ونډه بیا تعریف کړي. په دغه نوي تعریف کې باید د بنځو د رهبرۍ مسله او د ماشومانو حقوق په داسې ډول شامل کړای شي، چې ټول هغه دودیز باورونه او نظریې له منځه ولاړې شي، چې د جنسیتي نابرابروالي او تاوتریخوالي لامل ګرځي. په بنوونیز نصاب کې باید د بنوونکو، پلرونو میندو او زده کوونکو لپاره د جنسیت په اړه داسې جوړښتونه رامنځته شي، چې هغوی د جنسیتي برابروالي په رښتینۍ معنا پوه شي. علمي موسسې، تحصیلي او تعلیمي درسي پروګرامونه او بنوونکي، د ماشومانو د ژوندانه بهیر کړنلارې او بڼه ټاکي. بنوونکي، د خپل ژوندانه د تجربو، ورځنیو بېلګو او درسي برنامو له لارې، په غیر شعوري توګه د نارینتوب دودیز مفاهیم پیاوړي کوي.
۱۰. د ډله ییزو رسنیو او ټولنیزو شبکو له ځواک څخه باید ګټه واخیستل شي، ترڅو د ځوانو وګړو لپاره د نارینتوب د هغو مفاهیمو په تړاو، چې د جنسیتي برابروالي لامل ګرځي، پوهاوی رامنځته شي. د عامه خدمتونو په چوکاټ کې د اطلاعاتو او فرهنگ او د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ وزارتونو تر مدیریت او د خصوصي موسسو او مدني ټولنو په مرسته، د موبایل ټیلفون د کمپنیو له خوا، باید په جنسیتي برابروالي پورې اړوند ګټور او مشورتی پیغامونه عامو خلکو ته ورسول شي. د دې اړتیا ده، د چاپي، برېښنايي، ټولنیزو او انټرنیټي رسنیو او ډرامه یي فعالانو په ګډون، یوه رسنیزه روزنه، چې د نارینتوب لیدلوری او مفهوم درک کوي، وړاندې شي. تر ټولو ښه جایزه باید هغو کسانو ته ورکړل شي، چې مستند جوړوي، او لنډه کیسه، کتاب، کیسې لیکي، فیلم او ډرامه جوړوي، ترڅو په افغانستان کې د نارینتوب دودیزې انګیرنې د له منځه وړلو په برخه کې مرسته وکړي.
۱۱. د افغاني ټولنو په دودیز جوړښت کې، په نارینه جنسیتي معیارونو او ارزښتونو کې د بدلون په موخه، د سیمه ییزو عمده فعالینو بنسټپیا اړینه موضوع ده. په دغو فعالینو کې کلیوالي ملک، د گذر وکیلان، مذهبي مشران، بنوونکي او د ټولنې او ځوانانو شوراګانې شاملې دي، چې د تصمیم نیونې په برخه کې کره ونډه لري. په دغه موضوع کې د یادو خلکو بنسټپیا په ټولنو کې د عادلانه جنسیتي اړیکو د رامنځته کېدو لپاره ډېره اساسي خبره ده. د یادو پروګرامونو او پروژو د تحقق لپاره باید نارینه د جنسیت د برابروالي د یوه اړخ په توګه بنسټ کړای شي. روحانیون، د جوماتونو ملامامان او پوهان، چې کېدای شي، د جنسیتي دريځونو په برخه کې اغېزمن وګڼل شي، باید د حج او اوقافو وزارت له خوا جذب شي. دا به ډېره غوره وي، چې د نارینه وو له خوا نارینه وو ته وویل شي، چې په دې برخه کې بدلون ومنې؛ او د دغه بدلون ګټې او لاملونه یو بل ته تشریح کړي. همدارنګه د نارینه وو او بنځو لپاره د دې فرصتونه برابر شي، چې په دې اړه خبرې او بحث وکړي، چې افغان نارینتوب څرنگه د ټولنیزو فشارونو په پایله د نارینه وو هوساینه او روغتیا اغېزمنه کړې ده.

وړاندیزونه

۱. دغه څېړنه پر هغولاملونو، چې د کورنۍ تاوتریخوالي په اړه د نارینه وو او ښځو له خوا وړاندې کېږي، یو څه رڼا اچوي، خو راتلونکې بشپړې څېړنې د دې لپاره اړینې دي، چې پر جنسیت د ولاړو تاوتریخوالو بېلابېل ډولونه او محرک عوامل پې وڅېړي.
۲. په دې برخه کې له مشارکتني او په جنسیت پورې حساس څېړندود څخه کار اخیستنې به ډېره اغېزمنه او گټوره وي. همدارنگه پر افغان جنسیتي پالیسيو باید د لویدیځ پوځي ښکېلتیا اغېزې او همدا ډول د پورتني مسلې په تړاو د نارینه وو د غبرگون په برخه کې، یوه ژوره څېړنه ترسره شي.
۳. د دې اړتیا لیدل کېږي، چې افغان نارینه وو د «جنسي او زیږون د روغتیا او حقونو» له موضوع سره جوخت د دواړو نارینه وو او ښځو له لیده تر څېړنې لاندې نیول شي، د بېلگې په توګه روغتیايي خدمتونو ته د لاسرسۍ په برخه کې کومې اړتیاوې، موضوعات، محسوسې ستونزې او خنډونه موجود دي؛ او د کورنۍ چارو د تنظیم په برخه کې د نارینه وو مرسته او ونډه څه ده؟ د ځوانانو ترمنځ «د سیالانو څېړنه» بله کړنلاره ده، چې په راتلونکو څېړنو کې کېدای شي، د هغو کسانو له خوا د ګټه اخیستنې وړ وګرځي، چې په یوه امنه فضا کې، د نظرونو د تبادلې لپاره، د «جنسي او زېږون روغتیا او حقونو»، «د جنسیت پرېنستې ولاړو تاوتریخوالو» او «جنسي تاوتریخوالو» پورې اړوندو مسلو د څېړلو لېوالتیا لري.
۴. په ټولیزه توګه، دا د پالیسي او پلان جوړوونکو، مدني ټولنې سازمانونو، ټولنو او ډونرانو ګډ مسولیت دی، چې پر نارینه وو او هلکانو او د جنسیت برابوالي په تړاو د دوی د چلندونو او لیدلورو پر تغیر پانګونه وکړي.

مأخذ

Natalie Gyte, “‘Masculinity Defines Men, Rather Than the Reverse’ - Why the ‘Masculinity’ Debate Is So Important,”

The Huffington Post, 2013. Retrieved from <http://goo.gl/q787Fj> (accessed 12 July 2015). UN Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA), and Office of the UN High Commissioner for Human Rights (OHCHR).

“Silence Is Violence End the Abuse of Women in Afghanistan,” UNAMA, 2009. Retrieved from <http://goo.gl/VgOiUM> (accessed 22 April 2016).

د لیکوالانو په اړه

لیا ویلفریډاری پیلانګو (په ټولنیزو علومو کې ماسټري لري) د افغانستان د څېړنې او ارزونې په واحد کې څېړونکې او د ډونر همغږې کوونکې ده، د فلپین د بهول پوهنتون د څېړنو څانګې مشره او د سویلي اسیا هېوادونو لپاره مشوره ده.

چونا آر اچاویز (په انسان پېژندنه کې دوکتورا لري) اوسمهال د افغانستان د څېړنې او ارزونې واحد موقتي مشره ده، د جنسیت کارپوهه او په اسیا پاسفیک او سویلي اسیا په سیمو کې د سلاکارې په توګه دنده ترسره کړې ده.

پرویز طفیل (په ارواپوهنه کې ماسټري لري) د افغانستان لپاره د سویډن کمېټې د بشر حقونو د څانګې مشر او د پروګرام د پرمختیا، څارنې او روزنې له تخصص سره د بشر حقوقو او جنسیت کارپوه دی.

سید مهدي موسوي (په ټولنیزو علومو او ټولنیزو څېړنو کې ماسټري لري) د افغانستان د څېړنې او ارزونې په واحد کې د جنسیت څېړنو د څانګې لوی څېړونکی دی، چې د ترکیب په جاتپه پوهنتون کې د دوکتورا دورې ته کاندید دی.

۹۷۸-۹۹۳۶-۲۲۸-۱۰-۲ (برېښنایی نسخه)

ISBN

ISBN 978-9936-628-10-6

9 789936 628106